

Učitelé v zajetí komunistického režimu

Komunistický režim získal po roce 1948 na svou stranu překvapivě snadno bývalou národní pýchu – české učitelstvo.

Režim na ně působil svými ideologickými myšlenkami, a to velmi silně. Nebál se použít “kádrových očišť” a prověrek – zastrašujících prostředků, což pro mnohé zaměstnané ve školství a studenty znamenalo vyloučení. Bylo nuceno odejít:

200 akademických funkcionářů
2123 pedagogů škol I. a II. cyklu
343 zaměstnanců na úrovni ministerstev školství
994 studentů z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy
a mnoho dalších.

Ideologie se projektovala nejen do výuky, ale i osobnosti spousty pedagogů, kteří ji předávali dál. Svým studentům. To byl cíl komunistů od úplného začátku tvorby tohoto taktického kroku. Rozšířit komunistické myšlenky a podporovat je. Vytvořili systém postavený na poddajné poslušnosti. Ze společensky uznávaných předválečných učitelů a středoškolských profesorů se v padesátých letech stali poslušní hlasatelé socialistických idejí. Budoucnost patřila pouze těm, kteří byli ochotni přijmout stranickou legitimaci.

Měnila se i struktura vyučovaných předmětů, především těch humanistických, které ve výsledku upadaly. Byly posilovány přírodní vědy a matematika. Normalizace tímto podpořila úpadek školství, ze kterého se vzpamatováváme dodnes.

Byli tu však tací učitelé, kteří se mezi řádky nebáli zmínit to, co nesměli. Některé to stálo místo, ale spousta z nich si naštěstí své pracovní pozice udržela a vydržela až do konce tohoto slepého chaosu. Komunistický režim tak z řad pedagogů odstranil ty, kteří měli svůj vlastní názor, jenž se neshodoval s ideologií, a bojovali za něj.

A nyní bychom chtěli přiblížit osudy několika učitelů, o kterých nám vyprávěla paní Helena Mašatová a kteří byli ze školy odejiti.

- Roku 1970 odchází ze Střední zdravotnické školy v Karlových Varech pan učitel Brůha, který následně přestoupil na ekonomickou školu, kde ale nesměl učit. Poté pracoval v ostrovenské pekárně, kde dokonce jeden čas vedl i oddělení.
- Ze školy, kde působila Helena Mašatová, odešli za dob normalizace také Pavel Růžička, Jan Plachý a Václav Chvastek. Pan Růžička byl původem voják, vystudoval vysokou školu a pak učil. Jan Plachý učil deset let, poté ze školství odešel k asfaltérům, na Klínovci pracoval jako číšník, posléze jezdil v Praze tramvají. Nakonec se vrátil zpět do Karlových Varů. Pan Chvastek byl češtinář, který také položil stranickou legitimaci. Skončil na Dolním nádraží, kde pracoval v úschovně zavazadel.
- Z Gymnázia Karlovy Vary odešli dva učitelé. Pan učitel Bartůněk kvůli tomu, že odvedl skupinu studentů na vycházce do bezejmenné ulice a řekl, že to bude ulice Jana Palacha. Jeho žákem byl i Rudolf Křesťan. Pan učitel Otýz se po vyhození ze školy stal průvodčím.

Snažili jsme se vyhledat další příběhy učitelů, kteří byli perzekuováni komunistickým režimem. Dokonce jsme naše hledání sdíleli na sociálních sítích a čekali jsme, jestli se nám neozve někdo, koho se tato doba dotkla. Bohužel bez kladné odezvy.

- Příběh Zdeňka Adamce: Více než dva a půl roku strávil za svoji protistátní činnost v nápravně pracovním táboře u uranových dolů v Bytízu. V roce 1960 ho propustili na rozsáhlou amnestii prezidenta republiky. Čtyři roky pak pracoval jako kulisák v Národním divadle, než se mu podařilo vrátit se do školství. Na základní škole ve Štěchovicích učil více než dvacet let. Kvůli příteli Vilému Hejlovi ho v roce 1977 předvolali na stanici STB v pražské Bartolomějské ulici. Chtěli po něm spolupráci, což rezolutně odmítl. Školský úřad mu pak zakázal vyučovat občanskou výchovu a dějepis. Po pádu komunismu se stal na rok ředitelem štěchovické školy.
- Příběh Zory Čapkové: V letech 1965-1970 vyučovala na gymnáziu Jiřího z Poděbrad. Po roce 1968 byla na gymnáziu pravidelně předvolávána a šikanována komunistickou stranou. V roce 1970 musela kvůli udání od žákyně odejít do družiny. V roce 1974 byla donucena odejít z Olomouce. Odjela do Prahy a pracovala v ústavu dědičných metabolických nemocí. Udání na ni podala A.V. a její dcera Miroslava. A.V. byla sama učitelkou a hned po okupaci se dostala na vyšší ředitelská místa na školách v Olomouckém kraji, ze kterých dělala potíže ještě dalším učitelům a učitelkám.
- Příběh Jiřiny Čechové: Po maturitě v roce 1955 nastoupila Jiřina Čechová na pražskou filozofickou fakultu, kde začala studovat historii a jelikož jí byly nepříjemné komunistické manipulace a nebavily ji přednášky z dějin dělnického hnutí, rozhodla se přestoupit na archivnictví. Přišlo pražské jaro a s ním rok 1968. Přišla naděje, a tak paní Jiřina vstoupila do komunistické strany Československa, kde zůstala jen 1 rok. Chtěla přispět k rozšiřování svobody. Normalizace zastihla paní Jiřinu Čechovou na jaře roku 1970, kdy byla vyhozena ze školy. Prověrková komise jí prý tehdy položila několik zásadních otázek. Souhlasíte s dokumentem 2000 slov? Souhlasíte s politikou současné vlády? Na první otázku odpověděla kladně a na druhou záporně. Na základě tohoto byla z práce propuštěna. Po vyhazovu pracovala jako odečítač plynu, v prádelně a brigádnice. Neustále byla pronásledována STB. V prosinci 1990 se vrátila zpátky na gymnázium a učila až do roku 2006.

Zdroje: Paměť národa

<https://plus.rozhlas.cz/nejaky-doktor-houst-ten-nas-udal-pribeh-vytvarnika-a-ucitele-zdenka-adamce-6511326>

Jeden svět na školách-Příběhy bezpráví-Nástroje normalizační moci